

Family Challenges of Working Couples in Crisis Conditions

Tahereh Alipour *

Master's degree in Counseling
Department. Faculty of Psychology and
Educational Sciences, University of
Allameh Tabatabai, Tehran, Iran

Javad Khodadadi Sangdeh

Assistant Professor, Department of
Counseling, Allameh Tabataba'i
University, Tehran, Iran.

Accepted: 25/05/2024

Abstract

The increase in conflict between the sub-systems of husband and wife, parents and children is one of the negative consequences of home quarantine caused by the spread of the corona virus, especially in couples who both work. Therefore, the present study was conducted with the aim of identifying the family challenges of working couples in crisis conditions and using a phenomenological method. The studied population is equal to the participants of the research, which included working couples in Tehran in 2019 who met the criteria for entering the research. The sample consisted of 16 couples, both working, who were selected based on the logic of purposeful and accessible sampling. A semi-structured interview was used to collect information and the interviews continued until saturation was reached. The analysis and analysis of data was done using the Claizian descriptive method. The findings of the current research are "experience of negative and unpleasant psychological emotions, obsessive worries about compliance with health protocols, experience of turmoil in marital relationship, experience of parenting conflict, experience of sibling-brother conflict, spillover of work-family conflict, The overflow of family-work conflict, experiencing

Received: 18/11/2023

ISSN: 2345-6051

eISSN: 2476-6178

* Corresponding Author: . t.alipour2018@gmail.com

How to Cite: Alipour, T., Khodadadi Sangdeh, J. (2025). Family Challenges of Working Couples in Crisis Conditions, *Journal of Culture of Counseling and Psychotherapy*, 16(61), 157-189. DOI: 10.22054/qccpc.2025.76343.3217

financial-economic challenges and hardships, school-oriented parenting challenges, experiencing physical problems and turmoil in free time. The results of the present study showed that the couples of both working people experience a range of multifaceted family challenges in crisis situations which are completely intrapersonal on the one hand and completely interpersonal on the other hand, which with the addition of job issues, they understand multiple multifaceted exhaustion.

Keywords: Conflict, Family Challenges, Both Working Couples, Crisis Conditions.

چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل در شرایط بحران

طاهره علیپور* کارشناسی ارشد مشاوره شغلی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

جواد خدادادی سنگده استادیار گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

افزایش تعارض میان زیرمنظومه‌های زن و شوهری، والدینی و فرزندان ازجمله پیامدهای منفی قرنطینه خانگی ناشی از شیوع ویروس کرونا، به‌ویژه در زوج‌های هر دو شاغل است. ازاین‌رو مطالعه حاضر باهدف شناسایی چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل در شرایط بحران و به روش پدیدارشناسانه انجام شده است. جامعه مورد مطالعه برابر است با مشارکت‌کنندگان پژوهش که زوج‌های شاغل شهر تهران در سال ۱۳۹۹ که ملاک‌های ورود به پژوهش را داشتند را شامل شد. نمونه شامل ۱۶ نفر از زوجین هر دو شاغل بود که بر اساس منطق نمونه‌گیری هدفمند و به شیوه دسترس انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختار استفاده شد و مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع ادامه یافت. تحلیل و تجزیه داده‌ها با استفاده از روش توصیفی کلایزی انجام شد. یافته‌های پژوهش حاضر «تجربه عواطف منفی و ناخوشایند روانی، نگرانی‌های وسواس گونه نسبت به رعایت پروتکل‌های بهداشتی، تجربه آشفتگی در رابطه زناشویی، تجربه تعارض والدگری، تجربه تعارض خواهر-برادری، سرریز شدن تعارض کار-خانواده، سرریز شدن تعارض خانواده-کار، تجربه چالش و تنگنای مالی-اقتصادی، چالش‌های والدگری مدرسه محور، تجربه مشکلات جسمانی و آشفتگی در اوقات فراغت» می‌باشد. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که زوج‌های هر دو شاغل در شرایط بحران طیفی از چالش‌های خانوادگی چندوجهی که از یک‌سو کاملاً درون فردی و از سوی دیگر طیف کاملاً میان فردی است را تجربه می‌کنند که با اضافه شدن مسائل شغلی، فرسودگی چندوجهی مضاعفی را ادراک دارند.

کلیدواژه‌ها: تعارض، چالش‌های خانوادگی، زوجین هر دو شاغل، شرایط بحران.

مقدمه

ظهور انقلاب صنعتی و توسعه فناوری و عوامل مختلفی از جمله فشارهای اقتصادی و اجتماعی سبب تغییر در سیستم خانواده شده است. الگوی خانواده مولد در حال تغییر الگوی خانواده سنتی به عنوان الگوی خانواده غالب است؛ بنابراین، باعث تغییر مدل‌های خانواده می‌شود (آناند و وهر^۱، ۲۰۲۰). با این تغییر و دگرگونی، زنان نیز وارد صحنه کار و اشتغال شده‌اند و اکنون خانواده‌های بسیاری وجود دارند که هر دو زوج شاغل هستند (موسوی، سماواتیان و نوری، ۱۳۹۸). این زوج‌ها به مشاغل خود متعهد هستند. درواقع شغل آن‌ها اساس هویت شخصی و شاکله‌ی روانی آن‌ها را تشکیل می‌دهد. زوج‌های شاغل استخدام را بخشی از فعالیت‌های زندگانی خود می‌دانند که دربرگیرنده‌ی قدرت، مسئولیت و درآمد مادی است (نظری، ۱۳۹۸).

با آمدن زنان به بازارهای کار و پذیرش مسئولیت نقش‌هایی به‌غیر از نقش همسری و مادری، آنان با نقش‌های گوناگون دیگری مواجه می‌شوند که برای آن‌ها تعارض‌ها و تنش‌هایی را به وجود می‌آورد (ترکمن و فتحی، ۱۳۹۵). هورنای در مورد تعارض‌های روان‌شناختی در تعریف نقش‌های زنان اظهار داشت که زنان با پرورش دادن توانایی‌ها و دنبال کردن مشاغل، جویای هویت خودشان هستند. این نقش‌های سنتی و نوین، تعارض‌هایی را ایجاد می‌کند که برخی زنان تا به امروز در حل کردن آن مشکل داشته‌اند (شولتز و شولتز^۲، ترجمه یحیی سیدمحمدی، ۱۳۹۵). در زندگی زوجین هر دو شاغل تعارض‌های کاری و خانوادگی همیشه وجود داشته و در سال‌های اخیر به علت بروز تغییرات جدید به‌خصوص اشتغال بی‌شمار زنان شدیدتر شده است (اوه، اسپیتزمولر، ژانگ، توماس، اوزوزوا و یو^۳، ۲۰۱۹). یکی از تعارضاتی که به نظر می‌رسد مربوط به نقش‌های متعدد زنان شاغل است، تراکم نقش است. تراکم نقش یکی از انواع تعارضات بین‌روانی است که عدم تعادل تنش یا نقش بین نقش‌هاست که در محل کار و خانه رخ می‌دهد

1. Anand, A., & Vohra, V.

2. Schultz, D & Schultz, E.

3. Ohu, E. A., Spitzmueller, C., Zhang, J., Thomas, C. L., Osezua, A., & Yu, J.

(کرمر^۱، ۲۰۱۶). زوجین شاغل باید نقش‌هایی را هم از کارهای خانه و هم از مشاغل خود بپذیرند. این کار سزاوار پذیرش مسئولیت زیاد برای هر نفر است مخصوصاً اگر زوج فرزند داشته باشد این مسئولیت شدیدتر می‌شود. تراکم نقش به دلیل اینکه تعادل را برهم می‌زند فشار زیادی را به رابطه وارد می‌کند (نظری، ۱۳۹۸). زنان شاغل با دارا بودن نقش‌های چندگانه اغلب با تنش و فشار نقش روبرو هستند و این موضوع باعث شده است تا با مسائل و چالش‌های گوناگونی روبرو شوند. ضعف و نداشتن موقعیت برای تلفیق کار و فرزند در زنان شاغل باعث شده تا آن‌ها در محیط کار دچار ناآرامی فکری شوند (صادقی و شهابی، ۱۳۹۶).

کار و خانواده مهم‌ترین قسمت‌های زندگی بشر هستند که به‌راحتی از هم جدا نمی‌شوند. هنگام تلاش برای ایجاد تعادل بین شغل و خانواده، شاغلین اغلب با تعارض و معضل در اولویت دادن به شغل و خانواده روبرو هستند. حجم کاری شدید و برنامه‌های کاری سخت‌گیرانه باعث می‌شود که فرد وقت و انرژی خود را از حوزه خانوادگی خود کوتاه کند که این امر ممکن است سبب ایجاد تضاد شود، این وضعیت را تعارض کار و خانواده می‌گویند (رحمان و علی^۲، ۲۰۲۱). از این رو در پژوهش موسوی نیا، نعیمی، ارشدی و بشلیده (۱۳۹۹)، آمده است که تعارض کار- خانواده همچون عدم سازش نقش‌های کاری و خانوادگی تعریف می‌شود که از تنش نامانوس نقش‌های خانوادگی و شغلی پدیدار می‌شود. بدین صورت که زمانی که فردی دو یا چند نقش که ارتباط غیر سازگارانه‌ای باهم دارند را بر عهده دارد، گرفتار تعارض نقش می‌شود. در تحقیق نویتاساری، ساسونو و اصبری^۳ (۲۰۲۰) آمده است که تعارض خانوادگی کار تأثیر منفی و معنی‌داری بر عملکرد کارکنان دارد. تعارض خانوادگی کار مهم‌ترین فشار خانواده و حوزه‌های کاری شناخته شده است و ارتباط تنگاتنگی با رضایت شغلی، فشار روانی ناشی از آن دارد (نیری، فروشانی و عربلو^۴، ۲۰۱۸).

1. Kremer, I.

2. Rahman, M. M., & Ali, N. A.

3. Novitasari, D., Sasono, I., & Asbari, M.

4. Nayeri, N. D., Forooshani, Z. S. D., & Arabloo, J.

خانواده‌ها سیستم‌های بازی هستند که مرتباً با ضروریات تغییر مواجه می‌شوند. این ضروریات ممکن است از تغییراتی در محیط بزرگ‌تر یا از تغییرات مربوط به رشد در خانواده ناشی شوند. حال آنکه خانواده‌های سالم با رشد هر فرد در خانواده، هر زیرسیستم درون خانواده و خانواده به صورت یک واحد، به ضروریات تغییر پاسخ می‌دهند (پروچسکا و نور کراس^۱، ترجمه سیدمحمدی، ۱۳۹۵). کارکرد خانواده به واسطه کار و فعالیت توأمان زوجین منجر به دگرگونی‌هایی شده و چالش‌های خاصی را برای خانواده و زوجین به وجود آورده است (رحیمی، سلیمی، فرح‌بخش و عسگری، ۱۳۹۸). همه‌گیری کووید-۱۹ نشان‌دهنده یک واقعه حاد، چالش‌برانگیز است که اختلال در پی این رویداد جهانی بی‌سابقه است (پیتروموناکو و اوورال^۲، ۲۰۲۱). ویروس کرونا^۳ که ویروس جدید تنفسی است در ۳۱ دسامبر ۲۰۱۹ از کشور چین، شهر ووهان شیوع پیدا کرد و به دلیل قدرت انتقال بسیار بالا در مدت زمانی بسیار کوتاه به سرعت در کل دنیا گسترش پیدا کرد و کشورهای دنیا را آلوده نمود (وو و مک کوگان^۴، ۲۰۲۰).

شیوع بیماری کرونا باعث ایجاد چالش بزرگ در سبب معیشتی بسیاری از خانواده‌ها شده است. نرخ بی‌سابقه بیکاری، فروپاشی بازارهای اقتصادی و کمبود بسته‌های کمک مالی از سوی دولت‌ها، بسیاری از خانواده‌ها را در آشفتگی مالی قرار داده است (اشنایدر، والدفوگل و بروکس^۵، ۲۰۱۷).

زوجین شاغل در شرایط بحران می‌توانند متوجه ضعف‌ها و بی‌مهارتی‌های خود در مدیریت خانواده شوند. از این رو زوجین شاغل باید به توانایی‌های قبلی خود بیندیشند و دریابند که کدام مهارت را برای مدیریت شرایط کنونی ندارند و کدام مهارت‌های جدید به ضرورت‌های زندگی آن‌ها اضافه شده است. زوجین شاغل به واسطه آشنایی و کسب مهارت‌های حل مسئله بیشتر در اجتماع، این توانایی را نیز در زمینه مشکلات خانوادگی و

-
1. Prochaska, J & Norcross, J.
 2. Pietromonaco, P. R., & Overall, N. C.
 3. Corona viruses
 4. Wu, Z., & McGoogan, J. M.
 5. Schneider, W., Waldfogel, J., & Brooks-Gunn, J.

مواقع پراسترس زندگی خود کسب کرده‌اند و می‌توانند با تکیه بر ایجاد توان منطقی خود نسبت به حل مسئله به صورت صحیح بپردازند. انطباق‌پذیری زوجین، بیانگر پویایی‌های تعاملی و قدرت انعطاف‌پذیری در هماهنگ‌سازی نظام خانواده و زیرمنظومه زن و شوهری به نسبت موقعیت متغیر محیطی و مواجهه مؤثر با بحران‌هاست. الگوی رضایت زناشویی بیانگر مواجهه مؤثر با چالش‌های حاصل‌شده در دوره کرونا و استفاده از حل مسئله کارآمد و منطقی است (مطهری نسب، فرح‌بخش، برجعلی و فرخی، ۱۴۰۲). این در حالی است که اگر برای حل این چالش‌های خانوادگی هیچ اقدامی نشود مسائل و مشکلات به وجود آمده در شرایط بحران در طولانی‌مدت چالش و تعارضات شدیدتری را به وجود می‌آورد. لذا هدف پژوهش حاضر شناسایی چالش‌های زوجین شاغل در شرایط بحران است. بدیهی است با درک تجربه زیسته زوجین شاغل از چالش‌های ایجادشده در شرایط بحران بهتر بتوان برای تسهیل یا برون‌رفت از چالش‌ها و پیامدهای ناشی از آن اقدامات لازم را پیش‌بینی نمود.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از طریق رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسانه انجام شده است. جامعه پژوهش حاضر زوجین شاغل شهر تهران در سال ۱۳۹۹ با حداقل ۲ سال سابقه کار و متأهل (مدت ۳ سال از ازدواج آن‌ها سپری شده بود) و دارای حداقل یک فرزند بودند که دامنه سنی آن‌ها از ۲۷ سال تا ۵۰ سال و میزان تحصیلات از لیسانس تا ارشد و دامنه سابقه کار این افراد از ۳ سال تا ۲۵ سال بود. ویژگی جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در جدول ۱- آمده است. روش نمونه‌گیری هدفمند و به شیوه در دسترس تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. اصلی‌ترین روش گردآوری داده در پدیدارشناسی مصاحبه نیمه ساختار یافته بوده است. مصاحبه پدیدارشناسی عموماً عمیق و نیمه ساختاریافته است تا مشارکت‌کننده، بدون این که محدودیتی برای او ایجاد شود، توضیحات کامل و همه‌جانبه‌ای را درباره پدیده ارائه دهد. شیوه اصلی گردآوری داده‌ها در این تحقیق، از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق بود. سؤالات کلی و به صورت باز پاسخ بودند و جهت سؤالات مصاحبه با توجه به

هدف پژوهش هدایت شد و حریم شخصی و خصوصی مشارکت‌کننده را نقض نمی‌کرد. بر اساس اصل داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش و همچنین حق خروج از پژوهش می‌توانستند از شرکت و ادامه مصاحبه خودداری نمایند. زمان هر مصاحبه از ۴۰ دقیقه تا یک و نیم ساعت انجام شد. مصاحبه‌ها به دلیل شرایط کرونا و رعایت پروتکل‌های بهداشتی به صورت آنلاین و به صورت مجازی در فضای وات‌سپ به مدت یک ماه انجام شد. برای حفظ رازداری و حفظ هویت مشارکت‌کنندگان، آن‌ها می‌توانستند از اسامی مستعار استفاده نمایند. فرایند تحلیل داده‌های پدیدارشناسی با استفاده هفت گام پیشنهادی کلایزی^۱ (۱۹۶۹) انجام شد. برای سنجش روایی مصاحبه از روش تطبیق توسط اعضا که مشارکت‌کنندگان گزارش نهایی پژوهش و فرایند تحلیل تم‌های به‌دست‌آمده را بازبینی و نظر خود را در مورد آن ابراز می‌کنند استفاده می‌شود. برای سنجش پایایی مصاحبه از روش پایایی باز آزمون استفاده شده است.

جدول ۱. جدول جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان

کد	جنسیت	سن	تحصیلات	شغل	سابقه کار	شغل همسر	سابقه کار همسر	تعداد فرزند
۱	زن	۳۹	فوق لیسانس	مدیر آموزشگاه	۱۰ سال	دبیر زبان	۲۱ سال	۲
۲	مرد	۴۶	فوق لیسانس	دبیر زبان	۲۱ سال	مدیر آموزشگاه	۱۰ سال	۲
۳	زن	۴۲	لیسانس	کارمند شهرداری	۲۱ سال	دبیر شیمی	۲۱ سال	۲
۴	مرد	۴۸	لیسانس	دبیر شیمی	۲۱ سال	کارمند شهرداری	۲۱ سال	۲
۵	زن	۳۴	لیسانس	معلم	۶ سال	کارمند بانک	۱۵ سال	۱
۶	زن	۵۰	لیسانس	پرستار	۲۵ سال	خیاط زنانه دوز	۳۰ سال	۱
۷	زن	۴۲	لیسانس	کارمند	۱۸ سال	کارمند	۲۲ سال	۴
۸	زن	۳۸	لیسانس	نظامی	۱۹ سال	نظامی	۲۱ سال	۲
۹	زن	۴۷	لیسانس	کارمند	۲۱ سال	آزاد	۲۸ سال	۲
۱۰	زن	۳۶	لیسانس	کارمند	۱۰ سال	کارمند	۱۵ سال	۱

1. colaizzi

کد	جنسیت	سن	تحصیلات	شغل	سابقه کار	شغل همسر	سابقه کار همسر	تعداد فرزند
۱۱	زن	۴۷	فوق لیسانس	مشاور	۳ سال	کارمند	۲۹ سال	۲
۱۲	زن	۳۰	فوق لیسانس	روانشناس و مربی شطرنج	۳ و ۱۵ سال	مهندس مکانیک	۱۷ سال	۱
۱۳	زن	۲۷	لیسانس	نت ورک	۳ سال	کارمند	۱۰ سال	۱
۱۴	زن	۳۰	لیسانس	نت ورک	۴ سال	کارمند	۸ سال	۱
۱۵	زن	۴۲	فوق لیسانس	مشاور	۳ سال	فرهنگی	۱۰ سال	۲
۱۶	مرد	۴۳	لیسانس	فرهنگی	۱۰ سال	مشاور	۳ سال	۲

یافته‌ها

نتایج حاصل از مصاحبه با زوجین شاغل از سه سؤال کلی زیر به دست آمده است:

سؤال اول: زوجین شاغل در شرایط کرونا چه مسائل و چالش‌ها و تغییراتی در سبک زندگی خود تجربه کرده‌اند؟

سؤال دوم: بحران کرونا چه تأثیراتی بر روی شغل و روابط بین فردی و خانوادگی زوجین شاغل داشته است؟

سؤال سوم: تعطیلی مدارس و مهدکودک‌ها چه مسائلی و مشکلاتی برای خانواده زوجین شاغل به وجود آورده است؟

که این نتایج در قالب ۱۱ مضمون اصلی و ۵۰ مضمون فرعی خلاصه و طبقه‌بندی شدند و در نهایت یک مضمون محوری حاصل گردید. یافته‌ها در جدول ۲- آمده است.

جدول ۲. چالش‌های خانوادگی شناسایی شده زوجین شاغل

مضمین اصلی	مضمین فرعی	مضمون محوری
تجربه عواطف منفی و	دلهره و نگرانی	زوج‌های هر دو شاغل در شرایط بحران طیفی از

مضمون محوری	مضامین اصلی	مضامین فرعی
چالش‌های خانوادگی چندوجهی که از یک سو کاملاً درون فردی و از سوی دیگر طیف کاملاً میان فردی است را تجربه می‌کنند که با اضافه شدن مسائل شغلی، فرسودگی چندوجهی مضاعفی را ادراک دارند.	ناخوشایند روانی	ترس
		غم و اندوه
		اضطراب
		افسردگی
		کلافگی
		حس تنهایی
		تنش
		خشم
	نگرانی‌های وسواس گونه نسبت به رعایت پروتکل‌های بهداشتی	ضد عفونی کردن مکرر
		ماسک زدن
		فاصله گذاری
		رعایت افراطی بهداشت
		شستشو مکرر
	تجربه آشفتگی در رابطه زناشویی	بحث و مشاجره زن و شوهر
		روابط تنش آمیز زن و شوهر
		قهر کردن زن و شوهر
	تجربه تعارض والدگری	بازخورد نسبت به عملکرد فرزندان
		تعارض بین والدین و فرزندان
		بهانه گیری فرزندان
		شلوغ کاری
		عدم پذیرش مسئولیت
		درگیری بین فرزندان
		عدم سازگاری فرزندان با یکدیگر
	تجربه تعارض خواهر-برادری	تکانشی بودن رفتار
		از دست دادن شغل
	سرریز شدن تعارض کار - خانواده	پیشرفت در شغل
		تغییر در ساعات کاری
		دورکاری

مضمون محوری	مضامین اصلی	مضامین فرعی
	سرریز شدن تعارض خانواده - کار	تعارض نقش بین وظایف خانه‌داری و وظایف شغلی
		تراکم نقش
	تجربه چالش و تنگنای مالی - اقتصادی	درآمد
		فشار اقتصادی
	چالش‌های والدگری مدرسه محور	تعطیلی مدارس
		تعطیلی مهدکودک‌ها
		تخلیه انرژی
		آموزش آنلاین
		تکالیف
		یادگیری
		کیفیت آموزش
	تجربه مشکلات جسمانی	مشکلات خواب
		اضافه وزن
		ضعف بینایی
		عدم تحرک
	آشفته‌گی در اوقات فراغت	عادت کردن به این شرایط
		تحمل وضع موجود
		ایجاد سرگرمی
		برنامه‌ریزی
		تغییر در روال زندگی
		امید

مضمون اول: تجربه عواطف منفی و ناخوشایند روانی

این مضمون از مضامین فرعی «دلهره و نگرانی، ترس، غم و اندوه، اضطراب و افسردگی، کلافگی، حس تنهایی، تنش و خشم» تشکیل شد. نمونه‌های اظهارات مشارکت‌کنندگان عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده اول: «اوایل کرونا بسیار سخت بود و تنش بالا بود. اضطراب و

نگرانی بالایی وجود داشت و هیچ‌گونه اطلاعاتی از بیماری در دسترس نبود و این باعث شده بود که دلهره و نگرانی بیشتر شود، دوری از دوستان و آشنایان ناراحت کننده است و کرونا باعث به وجود آمدن تنش در خانواده شد. مشارکت کننده یازدهم: «شرایط کرونا و رعایت پروتکل‌ها باعث تنش و خشم و عصبانیت در کار برای من می‌شد و حس تنهایی و تنها ماندن را بسیار تجربه کنم».

مضمون دوم: نگرانی‌های وسواس گونه نسبت به رعایت پروتکل‌های بهداشتی

این مضمون از مضامین فرعی «ضد عفونی کردن مکرر، ماسک زدن، فاصله گذاری، رعایت افراطی بهداشت و شستشو مکرر» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت کنندگان عبارت‌اند از:

مشارکت کننده چهاردهم: «رعایت مسائل بهداشتی زیاد شد. فاصله گذاری‌ها شروع شد و اینکه دائم باید وسایل‌ها را ضد عفونی می‌کردیم، ماسک می‌زدیم و دائماً باید اسپری الکل دستمون بود بسیار ناراحت کننده بود بیشتر وقت من به شستشو می‌گذشت و این برایم عذاب آور شده بود». مشارکت کننده پانزدهم: «شستشوی زیاد و ضد عفونی کردن یکی از معضلات برای من و خانواده من بود و ماسک زدن مداوم باعث کلافگی من و خانواده‌ام شده بود».

مضمون سوم: تجربه آشفتگی در رابطه زناشویی

این مضمون از مضامین فرعی «بحث و مشاجره زن و شوهر، روابط تنش آمیز زن و شوهر و قهر کردن زن و شوهر» تشکیل شد. برای مثال:

مشارکت کننده یازدهم: «یکی از تغییرات شرایط کرونا این بود که اعضای خانواده بیشتر در کنار هم بودند و این بیش از حد کنار هم بودن باعث تنیدگی‌ها می‌شد و روابط بین فردی در اعضای خانواده تنش آمیز بود. زمانی که خیلی در کنار هم قرار می‌گیریم چه بین فرزندان و چه والدین و فرزندان و چه بین زن و شوهر دلزدگی ایجاد می‌شود و حتماً باید کنترلش کرد».

مضمون چهارم: تجربه تعارض والدگری

این مضمون از مضامین فرعی «بازخورد نسبت به عملکرد فرزندان، تعارض بین والدین و فرزندان، بهانه‌گیری فرزندان، شلوغ کاری و عدم پذیرش مسئولیت» تشکیل شد. برای مثال:

مشارکت‌کننده پنجم: «تو این شرایط کرونایی محدوده تربیت از دستان در رفته، چراکه تا قبل از کرونا پسرم گوشه‌نداشت و از زمانی که برای شرکت در کلاس‌های آنلاین مجبور شدیم برایش گوشه‌بخریم و اینترنت وارد زندگی‌اش شد، خیلی اخلاق پسرم عوض شد و همچنین نسبت به رفتارهای بچه‌ها حساس‌تر شدم، اینکه دائماً در فضای مجازی هستند و یا مشغول تماشای فیلم و این موضوع باعث پرخاشگری من نسبت به بچه‌هایم شده».

مضمون پنجم: تجربه تعارض خواهر- برادری

این مضمون از مضامین فرعی «درگیری در بین فرزندان، عدم سازگاری فرزندان با یکدیگر و تکانشی بودن رفتار» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کنندگان عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده اول: «اغلب اوقات پسر بزرگ‌ترم به برادر کوچک‌ترش به‌طور ناگهانی حمله می‌کند و او را بشدت کتک می‌زند و یا اینکه سر استفاده از تبلت و گوشی باهم دعوا می‌کنند». مشارکت‌کننده یازدهم: «پسر کوچک‌ترم توسن بلوغه و بیشتر وقتش رو با گوشی می‌گذرونه و این مسئله برادر بزرگ‌ترش رو عصبی کرده و باعث شده که دائم به برادر کوچک‌ترش تذکر بده و معمولاً هم بینشون دعوا و کتک کاری میشه».

مضمون ششم: سرریز شدن تعارض کار- خانواده

این مضمون از مضامین فرعی «از دست دادن شغل، پیشرفت در شغل، تغییر در ساعات کاری و دور کاری» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کننده‌ها به شرح زیر می‌باشد:

مشارکت‌کننده دوم: «کرونا باعث شد که شغلم را از دست بدهم». مشارکت‌کننده ششم: «من همسرم خیاط زنانه دوز توی بازار هستند و یک کارگاه خیاطی در بازار تهران دارند و موضوع کار و بازار در شرایط کرونا برای ما خیلی مشکل‌ساز بود و

طبق تعطیلاتی که دولت اعلام می‌کرد بازار دچار محدودیت‌هایی می‌شد و همین امر برای ما مشکل ساز بود». مشارکت‌کننده شانزدهم: «کرونا روی شغلم از لحاظ درآمدی تأثیری نداشته ولی موجب افزایش زمان کاری‌ام شده است».

مضمون هفتم: سرریز شدن تعارض خانواده - کار

این مضمون از مضامین فرعی «تعارض بین کارهای خانه و وظایف شغلی و تراکم نقش» تشکیل شد. برای مثال:

مشارکت‌کننده هشتم: «بیشتر اوقات از عهده مدیریت و کنترل این شرایط و تغییرات عاجز بودم و نتوانستم بین کارخانه و شغلم تعادل برقرار کنم».

مضمون هشتم: تجربه چالش و تنگنای مالی - اقتصادی

این مضمون از مضامین فرعی «درآمد و فشار اقتصادی» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کننده‌ها عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده اول: «هزینه وسایل بهداشتی از قبیل ماسک و ضد عفونی‌کننده‌ها هم بر هزینه‌ها اضافه شد» و با وجود تورم و گرانی و افت شدید درآمد مجبور هستیم در خرج کردن پول نهایت دقت را داشته باشیم. مشارکت‌کننده هفتم: «من کارمند رسمی دولت هستم و حقوق و درآمد ما افزایش چندانی نداشت بنابراین از پس گرانی‌ها بر نمی‌آمدیم و فشار اقتصادی بسیار بالا بود».

مضمون نهم: چالش‌های والدگری مدرسه محور

این مضمون از مضامین فرعی «تعطیلی مدارس، تعطیلی مهدکودک‌ها، تخلیه انرژی، آموزش آنلاین، تکالیف، یادگیری و کیفیت آموزش» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کننده‌ها عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده اول: «آموزش فرزندان به سختی پیش می‌رفت چون نوع آموزش متفاوت شده بود و درس خواندن برای بچه‌ها بی‌اهمیت شده و ارزش خود را از دست داده است». مشارکت‌کننده سوم: «تعطیلی مدارس و انجام تکالیف بچه‌ها

مسئله جدیدی برامون بود، تعطیلی مدارس باعث تضعیف پایه درسی بچه‌ها و عدم کارایی مناسب در آموزش مجازی شده است». مشارکت‌کننده پانزدهم: «از آنلاین بودن مدارس اصلاً رضایت ندارم چون کیفیت آموزشی بسیار پایین و همچنین قطعی مداوم اینترنت و نت ضعف برامون مشکل ساز شده است».

مضمون دهم: تجربه مشکلات جسمانی

این مضمون از مضامین فرعی «مشکلات خواب، اضافه‌وزن، ضعف بینایی و عدم تحرک» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کننده‌ها عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده شانزدهم: «مهم‌ترین تأثیر کرونا به نظرم روی بچه‌ها بوده، چون تحرک‌شون کمتر شده و همین امر موجب افزایش وزن بچه‌ها شده و از این بابت بسیار ناراحتم، باعث بی‌نظمی در خواب خانواده هم شده، به خاطر سیستم مجازی که جایگزین حضور بچه‌ها در مدارس شده استفاده از تبلت و گوشی در بینایی فرزندانم اثر منفی داشته است و موجب عینکی شدن هر دو فرزندم شده است».

مضمون یازدهم: آشفتگی در اوقات فراغت

این مضمون از مضامین فرعی «عادت کردن به این شرایط، تحمل وضع موجود، ایجاد سرگرمی، برنامه‌ریزی، تغییر در روال زندگی و امید» تشکیل شد. نمونه اظهارات مشارکت‌کننده‌ها عبارت‌اند از:

مشارکت‌کننده دهم: «با گذشت زمان به این شرایط عادت کردیم و با کسب تجربه در این شرایط توانستیم این بحران را مدیریت کنیم». مشارکت‌کننده چهاردهم: «با فیلم تماشا کردن، کتاب خواندن و انجام بازی‌های خانوادگی و بیشتر در اینترنت و گوشی بودن توانستیم این شرایط را تحمل کنیم». مشارکت‌کننده شانزدهم: «روال زندگی‌مان را تغییر دادیم و همین تغییرات باعث شد که بتوانیم تنش‌ها و محدودیت‌ها را کنترل کنیم».

بحث و نتیجه‌گیری

مضامین به‌دست آمده از مصاحبه با شرکت کنندگان، کوششی در جهت رسیدن به اهداف اصلی مطالعه یعنی، شناسایی چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل در شرایط بحران بود؛ که به‌منظور کسب بینش عمیق‌تر در مورد این پدیده انجام شد. تمام مضامین به‌دست آمده، پاسخ به یک سؤال کلی استخراج شده از پژوهش را مشخص می‌سازد که همه‌گیری ویروس کرونا و شرایط بحران ناشی از شیوع این بیماری برای زوجین هر دو شاغل تجربه‌ای چالش‌برانگیز همراه با تعارضاتی بوده است؛ که زوج‌های هر دو شاغل در شرایط بحران طیفی از چالش‌های خانوادگی چندوجهی که از یک سو کاملاً درون فردی و از سوی دیگر طیف کاملاً میان فردی است را تجربه می‌کنند که با اضافه شدن مسائل شغلی، فرسودگی چندوجهی مضاعفی را ادراک دارند.

«تجربه عواطف منفی و ناخوشایند روانی»، یکی از پرتکرارترین مضامین اصلی استخراج شده از مصاحبه‌ها و تجربیات زوجین شاغل در شرایط پاندومی ویروس کرونا بود. این یافته با نتایج مطالعاتی که در ادامه آمده است همسو است. نتایج پژوهش هولمز، اوکانر، پری، تریسی، وسلی، آرسنو، ... و بولمور^۱ (۲۰۲۰) نشان داد که بیماری همه‌گیر COVID-19 خطرات قابل توجهی را برای جوامع و بیش از حد سلامت مرتبط با کووید-۱۹، از جمله سلامت روان و روابط خانوادگی داشته است. همچنین نتایج تحقیق لی، وانگ، ژو، ژائو و ژو^۲ (۲۰۲۰) نشان داد که در زمان همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ احساسات منفی (به‌عنوان مثال، اضطراب، افسردگی و خشم) افزایش یافت، درحالی که نمرات احساسات مثبت (مانند: شادی) و رضایت از زندگی کاهش یافت. در پژوهش اورگیلس، مورالس، دلوجیو، مازسکی و اسپادا^۳ (۲۰۲۰) آمده است؛ که شایع‌ترین علائم همه‌گیری کووید-۱۹ کسالت، تحریک‌پذیری، بی‌قراری، عصبی بودن، احساس تنهایی، ناراحتی و

1. Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... & Bullmore, E.

2. Li, S., Wang, Y., Xue, J., Zhao, N., & Zhu, T.

3. Orgilés, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C., & Espada, J. P.

نگرانی بوده‌اند. همچنین نتایج پژوهش حافظلی و سحاب نگاه (۱۳۹۹) نشان داد که اگرچه قرنطینه برای جلوگیری از شیوع گسترده بیماری ضروری می‌باشد؛ اما ممکن است عواقب منفی زیادی مانند استرس پس از سانحه، خشم، ترس، اضطراب و افسردگی را به دنبال داشته باشد. نتایج پژوهش شریعتمداری و فکریان (۱۴۰۰) بیان می‌کند که وقتی افراد در حل بحران‌ها خود را قادر به کنترل شرایط ندانند، استرس آن‌ها افزایش یافته و مبتلا به احساس درماندگی و یاس می‌شوند. همچنین اگر شناخت و اطلاعات افراد با موقعیتی که با آن مواجه می‌شوند، کم باشد و اثرات آن قابل پیش‌بینی نباشد، افراد استرس بیشتری را تجربه می‌کنند. از این رو زوجین شاغلی که از شناخت و اطلاعات کافی در زمینه بیماری کرونا و از مهارت‌های لازم برای کنترل شرایط موجود برخوردار نبودند، تجربه عواطف منفی و ناخوشایند روانی را در شرایط بحران پاندمی کرونا داشتند. همچنین محدودیت‌های اعمال شده برای کنترل و جلوگیری از شیوع بیشتر بیماری کرونا، شرایط روانی نامطلوبی را برای این افراد پدیدار نمود.

یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر مضمون اصلی «نگرانی‌های وسواس گونه نسبت به رعایت پروتکل‌های بهداشتی» است. این یافته بیان می‌کند که مشارکت کنندگان برای پیشگیری و جلوگیری از مبتلا شدن به بیماری کرونا، ملزم به رعایت پروتکل‌های بهداشتی بودند. بر همین اساس در پژوهش عرب رحمتی‌پور، عبادالهی و عرب رحمتی‌پور (۱۴۰۰) آمده است که به منظور کاهش تبعات این حادثه بزرگ از سوی سازمان بهداشت جهانی رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی، قرنطینه و رعایت پروتکل‌های بهداشتی در دستور کار قرار گرفت. همچنین نتایج پژوهش مهرتاش و بیگم سیاهپوش (۱۳۹۹) اشاره دارد که در انتشار سریع ویروس کووید-۱۹، ارتباط شدت بیماری و مرگ و میر آن با عوامل متعدد، انتقال تنفسی به ویژه در فاصله کوتاه، به کارگیری ماسک، شستشوی دست‌ها و رعایت فاصله فیزیکی به عنوان مهم‌ترین راه پیشگیری شناخته شده است. مهم‌ترین عامل استرس طبق یافته‌های پژوهش قره‌داغی و معصومی (۱۴۰۰) وجود خطر ابتلا به ویروس کووید-۱۹ شناخته شد، بنابراین رعایت پروتکل‌های بهداشتی به دلیل کاهش احتمال به بیماری

میزان استرس را در افراد کاهش می‌دهد و جزء رفتارهای انطباقی این دوران تلقی می‌شود. زوجین شاغل برای پیشگیری از انتشار و سرایت ویروس کرونا به خود و دیگران، خود را ملزم به رعایت پروتکل‌های بهداشتی اعلام شده از سوی وزارت بهداشت نمودند؛ که استمرار در رعایت این پروتکل‌های بهداشتی باعث شده بود که رعایت مسائل بهداشتی جزء لاینفک زندگی زوجین شاغل شود و این امر باعث عدم هماهنگی هم‌زمان در بین نقش‌های متعدد زوجین شاغل می‌شود. از این رو زوجین شاغل دچار فشار نقش شده و فشار نقش نیز یکی دیگر از تعارضات نقشی در زوجین شاغل می‌باشد.

مضمون اصلی «تجربه آشفتگی در رابطه زناشویی» یافته دیگر پژوهش حاضر می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد علی‌رغم اینکه در کنار هم بودن زوجین شاغل خوشایند است، ولی این بیش از حد کنار هم بودن زوجین باعث می‌شود که با کوچک‌ترین و جزئی‌ترین مسائل دچار تنش و تعارض شوند و شروع به جروب‌بحث و مشاجره کنند. از این رو یافته‌های استنلی و مارکمن^۱ (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که همه‌گیری ناشی از ویروس کرونا، افراد را در مهم‌ترین، متعهدترین و صمیمی‌ترین روابطشان تحت تأثیر قرار می‌دهد و افزایش استرس و فشار باعث می‌شود که بسیاری از زوجین، بیشتر بحث کنند. به‌ویژه هنگامی که وقت بیشتری را باهم می‌گذرانند. تحقیقات پیتروموناکو و اوورال (۲۰۲۰) در مورد روابط عاشقانه نشان می‌دهد که عوامل استرس‌زای خارجی مانند مشکلات اقتصادی، شغلیابی و بلایا می‌توانند کیفیت و ثبات روابط زوجین را تهدید کنند؛ و به‌طور بالقوه کیفیت روابط زوجی را از بین می‌برد. یافته‌های پژوهش عمادی، بینتوگمز، احمدی، خزاعی و غفوری (۱۴۰۱) بیان می‌کند که نگرانی‌های اقتصادی و تنش‌های موجود در محیط کار به دلیل شیوع بیماری کرونا، سبب شد که زوجین توانایی لازم برای انجام نقش‌های زناشویی و خانوادگی خود را نداشته باشند و نتوانند از فرصت در کنار هم بودن لذت ببرند که این امر نقش مؤثری در بروز تعارضات در بین زوجین داشته است. همچنین در پژوهش باقری و فتحی آشتیانی (۱۴۰۰) آمده است که در مقایسه با قبل از شیوع

1. Stanley, S. M., & Markman, H. J.

کووید-۱۹ خشونت کلامی، جسمانی، روانی و تعارضات زناشویی زوجین به میزان قابل توجهی افزایش یافته است. طبق پژوهش شیوندی و حسنوند (۱۳۹۹) افزایش ناتوانی افراد در حفظ آرامش و کاهش قدرت کنترل آنان بر رفتار خود دارای تأثیری مثبت بر افزایش پرخاشگری آنان دارد. بر این اساس در پژوهش ژانگ^۱ (۲۰۲۰) آمده است که اختلافات خانوادگی در طول همه‌گیری کووید-۱۹ افزایش یافته است. این افزایش اختلافات خانوادگی ممکن است در درجه اول به دلیل قرنطینه گسترده‌ای باشد که باعث تشدید درگیری‌های خانوادگی، مشکلات اقتصادی و تنش‌های ناشی از همه‌گیری در بین اعضای خانواده در طول همه‌گیری می‌شود.

یافته دیگر این پژوهش مضمون اصلی «تجربه تعارض والدگری» است. این یافته حاکی از حضور دائمی فرزندان در خانه و دوری از دوستان و هم‌بازی‌ها و دسترسی آسان و بیش‌ازحد از فضای مجازی دارد. فرزندان از والدین خود حرف‌شنوی کمتری دارند، بهانه‌گیر و لجباز شده‌اند؛ که این مسائل باعث تنش و تعارض بین والدین و فرزندان شده بود. از این رو نتایج مطالعه زادافشار، خردمند و فرامرزی (۱۴۰۰) بیان می‌کند که بحران همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ آثار قابل توجهی بر کودکان، والدین و نیز نوع رابطه والدین با فرزندانشان داشته و به دنبال افزایش استرس واردشده بر والدین، احتمال فرسودگی آن‌ها و کودک‌آزاری افزایش یافته است. نتایج پژوهش شیرزادی، امینی و اصغریپور (۱۳۹۹) نشان داد که اضطراب ناشی از بیماری کرونا در مادران می‌تواند با تأثیر بر افکار و رفتار آن‌ها بر کیفیت تعاملات والد - کودک مؤثر بوده و به بروز انواع اختلالات رفتاری و مقابله‌ای مانند پرخاشگری در فرزندان منجر شود. بر این اساس طبق پژوهشی که توسط ایوانز، میکوکا-والوس، کلاس، زیتون، اسکیراس، کارانزاس و وستروپ^۲ (۲۰۲۰) صورت گرفت آمده است که والدین گزارش دادند که بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ ماهیت و زمینه فرزندپروری آن‌ها را تغییر داده است و برای بسیاری از والدین، تجربه استرس آن‌ها را

1. Zhang, H.

2. Evans, S., Mikocka-Walus, A., Klas, A., Olive, L., Sciberras, E., Karantzas, G., & Westrupp, E. M.

افزایش داده و فرصت‌های حمایت و استراحت را کاهش می‌دهد. همچنین تحقیقی که توسط گلبرشتاین، ون و و میلر^۱ (۲۰۲۰) صورت گرفت نشان داد که از جمله تغییرات رفتاری در کودکان در زمان قرنطینه و تعطیلی مدارس، می‌توان به بی‌قراری، بی‌حوصلگی، غمگینی، لجبازی و بدقلقی، اضطراب و ترس‌های کودکان اشاره کرد؛ که این امر موجب افزایش چالش‌های والد-فرزندی شده است.

مضمون اصلی «تجربه تعارض خواهر-برادر» یافته دیگر پژوهش حاضر می‌باشد؛ که اشاره به پرخاشگری و ناسازگاری خواهر و برادر در دوران قرنطینه ناشی از شیوع ویروس کرونا دارد. از این رو تحقیق پرایم، وید و براون^۲ (۲۰۲۰) نشان داد که روابط خواهر و برادر ممکن است به دلیل تأثیر منفی عوامل استرس‌زای مربوط به همه‌گیری بر روابط زناشویی و رفتار والدین، با اثرات سرریز به زیر سیستم خواهر و برادر، در اثر بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ دچار مشکل شود. چنین وضعیتی در روابط خواهر و برادر ممکن است خانواده‌ها را در معرض اختلالات بیشتر رابطه‌ای و استرس خانوادگی قرار دهد. همچنین نتایج تحقیق برایانت، اوو و دامیان^۳ (۲۰۲۰) نشان داد که نه تنها پتانسیل تجربه خشونت والدین به فرزندان را در کودکان به دلیل قرار گرفتن نزدیک اعضای خانواده در نزدیکی مداوم، بلکه توانمندی کودکان، برای خشونت با خواهر یا برادر خود برجسته می‌کنند. زندگی در مجاورت با خواهر و برادر و عدم نظارت والدین نیز ممکن است موج جدیدی در موارد خشونت خواهر و برادر ایجاد کند؛ بنابراین شرایط قرنطینه ناشی از بیماری کرونا محدودیت‌هایی را برای فرزندان خانواده زوجین شاغل به وجود آورده است؛ که این محدودیت‌ها و این در خانه ماندن‌های طولانی باعث کلافگی و تنش رفتاری در فرزندان شده است و همچنین به دلیل حضور بیش‌ازحد خواهر - برادر با یکدیگر در فضای خانه بدون حضور والدین، باعث شکل‌گیری تعارضاتی در بین آن‌ها شده است.

مضمون اصلی «سرریز شدن تعارض کار - خانواده» در پژوهش حاضر بیانگر تغییرات

1. Golberstein, E., Wen, H., & Miller, B. F.

2. Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T.

3. Bryant, D. J., Oo, M., & Damian, A. J.

و نوسانات ایجاد شده در مشاغل برخی از زوجین شاغل است. از این رو نتایج پژوهش مولینو، اینگوشچی، سیگنور، مانوتی، جیانکاسپرو، روسو، ... و کورتزی^۱ (۲۰۲۰) نشان داد که برای جلوگیری از شیوع ویروس، دولت‌ها به کارفرمایان و کارگران خوداشتغالی دستور دادند دفتر کار خود را تعطیل کرده و در خانه کار کنند. همچنین کریگ و چرچیل^۲ (۲۰۲۱) در پژوهش خود اظهار کردند که در شرایط شیوع کووید-۱۹ کار در خانه به دلیل یک شوک ناگهانی خارجی افزایش یافت و اختلال قابل توجهی در الگوهای کار به وجود آمد. پژوهش الهی، ابید، کنتراس و فرناندز^۳ (۲۰۲۲) نشان داد کارمندان مشاغل مختلف در همه‌گیری ویروس کرونا مجبورند مشاغل خود را تحت فشار مستمر انجام دهند و به دلیل ماهیت ناهماهنگ کار، تقاضای شغلی بالا و مسئولیت‌های خانوادگی، آن‌ها اغلب تضاد کار-خانواده یا خانواده-کار و استرس را تجربه می‌کنند. تحقیقی که کائور، گویال و گویال^۴ (۲۰۲۰) در ایالات هند انجام دادند اشاره به این موضوع داشتند که کووید-۱۹ باعث کاهش سطح اقتصاد در سطح جهان شده است. از دست دادن کار در سطح حقوق و دستمزد کمتر، افزایش ساعت کار، مشاغل نیمه‌وقت و تقاضای کم نیروی کار و وجود نیروی کار زیاد، بسیاری را در وضعیت نامساعدی قرار خواهد داد.

مضمون اصلی «سرریز شدن تعارض خانواده-کار» یافته دیگر پژوهش حاضر است. این یافته از پژوهش حاضر بیانگر این موضوع است که در شرایط پاندومی ویروس کرونا به دلیل حضور بیشتر افراد در منزل، حجم کارهای منزل افزایش یافته و همین امر موجب تعارض نقش و فشار ناشی از تراکم نقش شده و اغلب زوجین شاغل اظهار عجز و ناتوانی از برقراری تعادل بین کار و خانواده می‌کنند. بر این اساس نتایج پژوهش چن، یانگ، یانگ، وانگ و برنیگهاوزن^۵ (۲۰۲۰) نشان داد که مدت زمان صرف شده در کارهای خانه،

1. Molino, M., Ingusci, E., Signore, F., Manuti, A., Giancaspro, M. L., Russo, V., ... & Cortese, C. G.

2. Craig, L., & Churchill, B.

3. Elahi, N. S., Abid, G., Contreras, F., & Fernández, I. A.

4. Kaur, M., Goyal, P., & Goyal, M.

5. Chen, S., Yang, J., Yang, W., Wang, C., & Bärnighausen, T.

مراقبت از کودکان و اوقات فراغت خانواده افزایش یافته و بار اداری کارخانه و مراقبت از کودکان نیز افزایش یافته است. پژوهش پابیلونیا و ورنون^۱ (۲۰۲۳) نشان داد، والدینی که به تنهایی از خانه کار می‌کنند در مقایسه با هم‌تایان خود که در محل کار فعالیت می‌کنند زمان بیشتری را صرف مراقبت از کودکان می‌کنند. همچنین نتایج پژوهش آدیسا، آیینیتاجو و آدکویا^۲ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که چگونه قرنطینه کووید-۱۹ حجم کار زنان شاغل را تشدید کرده و باعث تضاد بی‌حد و حصر نقش‌ها شده است که بیشتر با نقش‌های ساختاری و تعاملی زنان، به‌ویژه در دوران قرنطینه، تشدید شده است. کار از راه دور به ازدحام و تضاد نقش زنان کمک کرده و تمایز نقش‌ها را با چالش‌های جدی روبرو می‌کند. طبق یافته پژوهش صادقی و شهابی (۱۳۹۶) زنان شاغل با دارا بودن نقش‌های چندگانه اغلب با تنش و فشار نقش روبرو هستند و این موضوع باعث شده است تا با مسائل و چالش‌های گوناگونی روبرو شوند. از این رو بنابر پژوهش کاوه‌ای، علی‌مندگاری، افراسیابی، رازقی نصرآباد (۱۳۹۸) زنان شاغل علی‌رغم اشتغال و وظایف شغلی، بنابر تعهد اخلاقی و عاطفی که دارند از زیر بار نقش مادری و همسری خود طفره نمی‌روند. با این وجود بین نقش مادری و همسری داخل خانه و نقش‌های کاری بیرون از خانه تعارض‌هایی وجود دارد.

یافته دیگر پژوهش حاضر مضمون اصلی «تجربه چالش تنگنای مالی-اقتصادی» است. این یافته بیان می‌کند که شرایط کرونا باعث ایجاد تورم و گرانی‌هایی در سطح جامعه شده و که این امر اثرات منفی بر روی درآمد خانواده‌ها داشته است. براین اساس نتایج پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که همه‌گیری کووید-۱۹ موجب کاهش درآمد خانوارها و افزایش بدهی خانوارها شده است. پژوهش لی، یو، چین، سون، سونگ و چانگ^۳ (۲۰۲۳) نشان داد که فشار اقتصادی، بدهی خانوار، از دست دادن شغل و کاهش ساعات کار بر تعارضات مکرر زوجین اثرات کلی دارد. همچنین نتایج پژوهش کوثری

1. Pablonia, S. W., & Vernon, V.

2. Adisa, T. A., Aiyenitaju, O., & Adekoya, O. D.

3. Lee, J., Yoo, J., Chin, M., Son, S., Sung, M., & Chang, Y. E.

(۱۳۹۹) نشان داد که انتشار گسترده ویروس کرونا و پاندومیک شدن شرایط آثار مثبت و منفی متعددی داشته که بیشتر از همه آثار اقتصادی آن نمایان است. همچنین نتایج مطالعه صادقی، غلامی، قاسمی، صادقی، قاسمی، سلطان‌زاده (۱۳۹۹) بیانگر این است که شیوع بیماری کووید-۱۹ اثرات منفی بسیاری را بر مؤلفه‌های روان‌شناختی جامعه شغلی همچون سبک زندگی و فرسودگی شغلی تحمیل کرده است.

در رابطه با «چالش‌های والدگری مدرسه محور» می‌توان گفت که تعطیلی مراکز آموزشی به‌خصوص تعطیلی مدارس یکی از عمده‌ترین مشکلات خانواده زوجین شاغل در شرایط همه‌گیری ویروس کرونا بود. از این رو طبق پژوهشی که مایر، زیل، دلبا، گرلاخ و شومان^۱ (۲۰۲۱) انجام دادند، دریافتند که بسته شدن مراکز مراقبت از کودکان که آن را به‌عنوان یک خواسته شخصی تلقی می‌کنیم، انرژی را تهدید می‌کند. یافته‌های پژوهش هونگ، لئو و ژانگ^۲ (۲۰۲۱) نشان می‌دهد که آموزش آنلاین به‌سلاحی حیاتی برای مبارزه با همه‌گیری کووید-۱۹ در جهان تبدیل شده است. در پژوهش محمدی، کشاورزی، ناصری جهرمی، ناصری جهرمی، حسامپور، میرغفاری و ابراهیمی (۱۳۹۹) آمده است که آموزش مجازی دریافت شده توسط دانش‌آموزان دارای مزایا و معایب چندی است. بر این اساس نتایج پژوهش عدنان و انور^۳ (۲۰۲۰) بیان می‌کند که یادگیری آنلاین نمی‌تواند نتایج مطلوبی در کشورهای توسعه‌نیافته ایجاد کند، جایی که اکثریت قریب به اتفاق دانش‌آموزان به دلیل مسائل فنی و پولی قادر به دسترسی به اینترنت نیستند. از این رو نتایج پژوهش دنیلز، گوگان و پارکر^۴ (۲۰۲۱) بیان می‌کند که آموزش از راه دور در همه‌گیری کووید-۱۹ اهداف پیشرفت تحصیلی، تعامل و درک موفقیت دانش‌آموزان را به‌طور قابل توجهی کاهش داده است.

مضمون اصلی «تجربه مشکلات جسمانی» یافته دیگر پژوهش حاضر بیانگر بی‌نظمی در سیستم خواب اعضای خانواده به‌خصوص فرزندان و همچنین اضافه‌وزن اعضای خانواده

1. Meyer, B., Zill, A., Dilba, D., Gerlach, R., & Schumann, S.

2. Hong, X., Liu, Q., & Zhang, M.

3. Adnan, M., & Anwar, K.

4. Daniels, L. M., Goegan, L. D., & Parker, P. C.

به دلیل عدم تحرک و فعالیت به خاطر شرایط قرنطینه و ماندن در فضای خانه و مشکلات بینایی فرزندان به دلیل استفاده مکرر از فضای مجازی می‌باشد. از این رو یافته‌های ماتیولی، پوویانی، ناسی و فارینتی^۱ (۲۰۲۰) نشان داد که یکی از پیامدهای مهم قرنطینه، تغییر در سبک زندگی است که باعث کاهش فعالیت بدنی و رژیم غذایی ناسالم می‌شود. در نتایج پژوهش احمدی‌زاد و باسامی (۱۳۹۹) آمده است که در زمان شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس و مراکز اجتماعی، ورزش‌ها و فعالیت‌های دسته‌جمعی نیز منحل شده‌اند و کودکان در طول روز در خانه هستند. بر این اساس نتایج تحقیق رئیسی، آقابابا، روحانی و نبیل پور (۱۳۹۹) نشان می‌دهد که کاهش معناداری در میزان تحرک بدنی در زمان قرنطینه شیوع کرونا نسبت به زمان قبل از قرنطینه وجود دارد. با انتشار ویروس کرونا مکان‌های ورزشی به‌ناچار دچار تعطیلی شدند. این در صورتی است که بیشترین فعالیت‌های ورزشی افراد در این مکان‌ها صورت می‌گرفت. همچنین یافته‌های پژوهش خجسته و میرحسینی (۱۳۹۷) اشاره دارد که استفاده کنترل نشده از فضای مجازی، فرد را در معرض خطر علائم و نشانه‌های جسمانی مانند ضعف بینایی، صدمات سیستم اسکلتی، مشکلات ارتباطی در خانواده قرار می‌دهد.

یافته آخر پژوهش حاضر مضمون اصلی «آشفته‌گی در اوقات فراغت» است. این یافته بیان می‌کند که زوجین شاغل در شرایط بحران چاره‌ای جز تحمل وضع موجود و همین‌طور سرگرم کردن خودشان با کارهایی همچون مطالعه، تماشای فیلم، آشپزی، فضای مجازی و ... و امید داشتن به اینکه روزی تمام این شرایط نامساعد به پایان خواهد رسید، نداشتند. از این رو در پژوهش موزیری، شفیع‌آبادی، اسمعیلی و یونسی (۱۳۹۹) آمده است که نظام باورها، منابع بیرونی و ساختار خانواده به‌صورت مستقیم و ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌ها به‌صورت غیرمستقیم بر تحمل و تاب‌آوری خانواده مؤثر هستند. طبق یافته پژوهش رفیعی، احدی و بنیسی (۱۴۰۰) انعطاف‌پذیری روان‌شناختی می‌تواند عاملی اثرگذار بر سازگاری زوجین در دوران شیوع و پاندومی کرونا ویروس باشد. همچنین در

1. Mattioli, A. V., Puviani, M. B., Nasi, M., & Farinetti, A.

پژوهش مدبر، درویشی، حجت، رضایی، حاتمی، رضاییان و کلانی (۱۳۹۹) آمده است که بیشترین میانگین و بالاترین رتبه در حیطه گذراندن اوقات فراغت در شرایط قرنطینه خانگی برای جلوگیری از ابتلا به ویروس کرونا به ترتیب عبارت بودند از: سرگرمی، انجام فعالیت‌های زندگی، کسب مهارت، ورزش و فعالیت بدنی، فعالیت‌های معنوی، مطالعه و فعالیت‌های علمی. نتایج پژوهش چن و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد که فعالیت‌های اوقات فراغت نسبت به زمان، بیشتر تماشای تلویزیون یا رسانه‌های آنلاین و انجام بازی‌های آنلاین و زمان کمتر برای فعالیت‌های خارج از منزل، خرید و ملاقات با دوستان تغییر کرده است.

از محدودیت‌های قابل توجه پژوهش حاضر این است که نمونه موردپژوهش از زوجین شاغل ساکن تهران بودند که تعمیم‌دهی یافته‌ها به زوجین شاغل در سایر نقاط با توجه به بافت و فرهنگ متفاوت، باید با احتیاط صورت گیرد. چالش‌های خانوادگی زوجین هر دو شاغل در شرایط بحران می‌تواند حوزه‌ها و ابعاد دیگری را شامل شود که در این مطالعه شناسایی نشده است. همچنین رعایت تعلیق ذهنیت پژوهشگر به‌طور کامل امکان‌پذیر نیست و این محدودیت دیگر این مطالعه است.

در پژوهش حاضر تلاش محقق بر این بود تا با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی، چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل شهر تهران در شرایط بحران کرونا را بررسی کند. از این رو پیشنهاد می‌شود محققان به بررسی چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل سایر شهرها پرداخته و نتایج با پژوهش فعلی مقایسه گردد. همچنین با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش حاضر، شرایط ناشی از بحران بیماری کرونا مسائل و مشکلات جدیدی را برای زوجین هر دو شاغل و خانواده آن‌ها به وجود آورده است. از این رو برگزاری جلسات مشاوره‌ای مبتنی بر کنترل عواطف و احساسات منفی ناشی از شرایط بحران و کسب مهارت‌های مراقبت‌گری زوجین در شرایط قرنطینه ناشی از این بحران و برگزاری دوره‌های آموزشی فرزندپروری و یادگیری مهارت‌های ارتباطی با فرزندان در شرایط قرنطینه به وجود آمده ناشی از بحران بیماری کرونا و همچنین برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی تعارض کار - خانواده به‌عنوان عامل پیشگیری‌کننده از مسائل و

چالش‌های زناشویی و خانوادگی در سازمان‌ها پیشنهاد می‌شود.

سپاسگزاری

از کلیه شرکت‌کنندگان پژوهش که جهت گردآوری اطلاعات و مشارکت در مصاحبه‌ها همکاری نموده‌اند، سپاسگزارم.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان تضاد منافی وجود ندارد.

ORCID

Tahereh Alipour
Javad Khodadadi
Sangdeh

<https://orcid.org/0000-0003-3642-2443>

<https://orcid.org/0000-0002-5972-6629>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- احمدی زاد، سجاد؛ باسامی، مینو. (۱۳۹۹). نقش ورزش در بهبود دستگاه ایمنی و آمادگی جسمانی در دوران پاندمی کرونا و دستورالعمل‌های ورزشی مرتبط. دانشگاه شهید بهشتی. *فیزیولوژی ورزش و فعالیت بدنی*، ۱۳(۱)، ۱-۱۵.
- باقری، فرزین؛ فتحی آشتیانی، علی (۱۴۰۰). نقش رضایت زناشویی و رضایت جنسی طی همه‌گیری کرونا و ویروس ۲۰۱۹ در سلامت روانی خانواده‌ها. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱۷(۱)، ۴۵-۶۲.
- پروچسکا، جیمز؛ نورکراس، جان سی. *نظریه‌های روان‌درمانی*. (ترجمه یحیی سیدمحمدی، ۱۳۹۵). تهران: انتشارات روان.
- ترکمن، سولماز؛ فتحی، سروش (۱۳۹۵). تحلیل اثرهای اشتغال زنان بر کیفیت زندگی آنان (مطالعه موردی زنان شاغل در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری). *فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه*، ۷(۲۸)، ۱۳-۲۶.
- حافظی، الهه؛ سحاب نگاه، سجاد (۱۳۹۹). آثار قرنطینه در طول اپیدمی‌ها بر سلامت روان و شیوه‌های مدیریت آن: مطالعه نقلی. *فصلنامه کمیته تحقیقات دانشجویی*، دوره ۲۳، ۱-۱۹.
- خجسته، سعیده؛ میرحسینی، سید ابوالقاسم (۱۳۹۷). بررسی رابطه شبکه‌های اجتماعی با سلامت روان و هویت ملی و دینی دانش‌آموزان متوسطه دوم ناحیه ۱ شهرستان کرمان. *فصلنامه علمی-ترویجی جامعه‌شناسی آموزش و پرورش*، ۱۱(۱)، ۹۹-۱۱۲.
- رحیمی، روح اله؛ سلیمی بجستانی، حسین؛ فرح‌بخش، کیومرث؛ عسگری، محمد (۱۳۹۸). روایت تجارب زیسته زوج‌های شاغل از عملکرد خانواده، بعد سلامتی. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی نیر*، ۲۷(۱۰)، ۱۹۳-۲۰۱.
- رفیعی، پریسا؛ احدی، مروارید؛ بنیسی، پریناز (۱۴۰۰). رابطه انعطاف‌پذیری روان‌شناختی و هوش هیجانی بر سازگاری زوجین در شرایط پاندمی کرونا: مورد مطالعه زوجین شهر تهران. *نفس*، ۲۸(۲)، ۴۸-۶۰.
- رئسی، جلیل؛ آقابابا، علیرضا؛ روحانی، هادی؛ نبیل پور، مقصود (۱۳۹۹). تأثیر قرارگیری در طرح فاصله‌گذاری اجتماعی در شرایط پاندمی کرونا و فعالیت بدنی و خلق‌وخوی شهروندان شهر اصفهان. *مقاله پژوهشی ارمغان دانش، مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی*

یاسوج، (۱)۲۵، ۸۸۰-۸۶۱.

زادافشار، سارا؛ خردمند، محدثه؛ فرامرزی، سالار (۱۴۰۰). ابعاد روان‌شناختی رابطه والد کودک در همه‌گیری کووید ۱۹ مطالعه مروری. *رویش روان‌شناسی*، ۱۰(۲)، ۱۶۰-۱۵۱.

شری‌عتمدار، آسیه؛ فکریان آرانی، سمیه (۱۴۰۰). مطالعه دغدغه‌ها، نگرش‌ها و تغییرات رفتاری افراد متأهل در دوره بحران کرونا. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱۲(۴۶)، ۱۰۹-۱۳۴. شولتز، دوان پی؛ شولتز، سیدنی آلن. *نظریه‌های شخصیت*. (ترجمه یحیی سیدمحمدی، ۱۳۹۵). تهران: انتشارات ویرایش.

شیرزادی، پرستو؛ امینی شیرازی، نرگس؛ اصغرپور لشکامی، زهرا (۱۳۹۹). رابطه اضطراب کرونا در مادران با تعامل والد-کودک و پرخاشگری کودکان در ایام قرنطینه. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱۶(۶۲)، ۱۳۹-۱۵۴.

شیوندی، کامران؛ حسنونند، فضل‌الله (۱۳۹۹). تدوین مدل پیامدهای روان‌شناختی اضطراب ناشی از اپیدمی کرونا ویروس و بررسی نقش میانجی‌گری سلات معنوی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۱۱(۴۲)، ۱-۳۶.

صادقی، رسول؛ شهابی، زهرا (۱۳۹۶). مطالعه کیفی موانع و چالش‌های مادری زنان شاغل در شهر تهران. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۶(۴)، ۷۳۴-۷۱۵.

صادقی یاروندی، محسن؛ غلامی، عبدالله؛ قاسمی، محمد؛ صادقی یاروندی، منصوره؛ قاسمی کوزه‌کنان، آیسا؛ سلطان زاده، احمد (۱۳۹۹). واکاوی پیامدهای روان‌شناختی شیوع کووید-۱۹ بر جامعه شغلی. *مجله طب نظامی*، ۲۲(۶)، ۵۶۹-۵۶۲.

عرب رحمتی‌پور، مرجان؛ عباداللهی نطنزی، علیرضا؛ عرب رحمتی‌پور، غلامرضا (۱۴۰۰). بحران کووید-۱۹، فرصتی برای تلفیق آموخته‌های پاندومی در تحول فرآیند آموزش و پژوهش در دانشگاه‌های علوم پزشکی. *مجله افق توسعه آموزش علوم پزشکی*، ۱۲(۲)، ۵-۱.

عمادی، فریناز؛ بنیتو گمز، جوانا؛ احمدی، صدیقه؛ خزاعی، سمانه؛ غفوری، سحر (۱۴۰۱). واکاوی تجارب و واکنش‌های ارتباطی زوجین در قرنطینه خانگی بیماری کووید-۱۹: مطالعه‌ای پدیدارشناسانه. *فصلنامه پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*، ۳۱(۱)، ۲۶۹-۲۴۹.

قره‌داغی، علی؛ معصومی علاء، سپیده (۱۴۰۰). بررسی کیفی تجارب زیسته خانواده‌های گسسته و درهم‌تنیده در کنار آمدن با قرنطینه در دوره شیوع کووید-۱۹. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و*

روان‌درمانی، ۱۲(۴۵)، ۴۷-۸۲.

کاوه‌ای سرچقا، طاهره؛ علی‌مندگاری، ملیحه؛ افراسیابی، حسین؛ رازقی نصرآباد، حجه‌بی‌بی (۱۳۹۸). مطالعه کیفی بسترها و پیامدهای خانوادگی اشتغال زنان در شهر یزد. *دوفصلنامه*

مطالعات جمعیتی، ۴(۱)، ۱۶۶-۱۲۷.

کوثری، سحر (۱۳۹۹). سیاست‌های عمومی مواجهه با آثار آتی کووید ۱۹. *ترویج علم*، ۱۱(۱)، ۶۷-۸۲.

محمدی، مهدی؛ کشاورزی، فهیمه؛ ناصری جهرمی، رضا؛ ناصری جهرمی، راحیل؛ حسامپور، زهرا؛ میرغفاری، فاطمه؛ ابراهیمی، شیما (۱۳۹۹). واکاوی تجارب والدین دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی از چالش‌های آموزش مجازی با شبکه‌های اجتماعی در زمان شیوع ویروس کرونا. *نشریه پژوهش‌های تربیتی*، ۷(۴۰)، ۷۴-۱۰۱.

مدبر، محمدحسین؛ درویشی تفویضی، منصور؛ حجت، محسن؛ رضایی، الهام؛ حاتمی، ناصر؛ رضاییان، ساناز؛ کلانی، نوید (۱۳۹۹). نحوه گذراندن اوقات فراغت در شرایط قرنطینه خانگی برای جلوگیری از ابتلا به کرونا ویروس جدید: یک مطالعه توصیفی-تحلیلی در ارتباط با ساکنین شهرستان جهرم. *فصلنامه کمیته تحقیقاتی دانشجویی*، ۲۳(۷۵)، ۹۸-۸۳.

مطهری نسب، اکرم؛ فرح‌بخش، کیومرث؛ برجعلی، احمد؛ فرخی، نورعلی (۱۴۰۲). تدوین و اعتباریابی الگوی رضایت زناشویی در پاندومی‌ها و ارزیابی اثربخشی آن بر بهزیستی روان‌شناختی در دوره کرونا. *فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره/انجمن مشاوره ایران*،

۲۲(۸۵)، ۱۲۷-۸۸.

موزیری، عباس؛ شفیع‌آبادی، عبدالله؛ اسمعیلی، معصومه؛ یونسی، جلیل (۱۳۹۹). مدل یابی عوامل مؤثر بر تاب‌آوری خانواده ایرانی. *مجله علوم روان‌شناختی*، ۱۹(۹۵)، ۱۴۰۹-۱۴۰۱.

موسوی، سید محمد؛ سماواتیان، حسین؛ نوری، ابوالقاسم (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش کیفیت‌بخشی زندگی کاری و غنی‌سازی زندگی زناشویی بر افزایش کیفیت زندگی کاری و رضایت شغلی در بین زوج‌های شاغل. *نشریه مشاوره کاربردی*، ۹(۲)، ۱۳۲-۱۱۵.

موسوی‌نیا، سید محمدجواد؛ نعمی، عبدالزهر؛ ارشدی، نسرين؛ بشلیده، کیومرث (۱۳۹۹). نقش بهزیستی کارکنان در کاهش اثر تعارض کار-خانواده بر خشنودی خانوادگی، کیفیت روابط زوجین و کیفیت فرزند‌پروری پرستاران. *مجله پرستاری ایران*، ۳۳(۱۲۴)، ۴۱-۵۷.

مهرتاش، بهرام؛ بیگم سیاهپوش، مرضیه (۱۳۹۹). مروری بر اپیدمیولوژی، پاتوفیزیولوژی و علائم بالینی عفونت کووید-۱۹ به منظور راهنمایی برای سیاست‌گذاری و ارتقاء دانش، نگرش و عملکرد جامعه مرتبط با کووید ۱۹: یک مرور روایی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۹(۱۱)، ۱۱۹۵-۱۲۲۴.

نظری، علی محمد (۱۳۹۸). *مبانی زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی*. تهران: نشر علم.

References

- Adisa, T. A., Aiyenitaju, O., & Adekoya, O. D. (2021). The work–family balance of British working women during the COVID-19 pandemic. *Journal of Work-Applied Management*, 13(2), 241-260.
- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51.
- Anand, A., & Vohra, V. (2020). Alleviating employee work-family conflict: role of organizations. *International Journal of Organizational Analysis*, 28(2), 313-332.
- Bryant, D. J., Oo, M., & Damian, A. J. (2020). The rise of adverse childhood experiences during the COVID-19 pandemic. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), S193.
- Chen, S., Yang, J., Yang, W., Wang, C., & Bärnighausen, T. (2020). COVID-19 control in China during mass population movements at New Year. *The Lancet*, 395(10226), 764-766.
- Craig, L., & Churchill, B. (2021). Dual-earner parent couples' work and care during COVID-19. *Gender, Work & Organization*, 28, 66-79.
- Colaizzi, P. F. (1969). The descriptive methods and the types of subject-matter of a phenomenologically based psychology exemplified by the phenomenon of learning (Doctoral dissertation, ProQuest Information & Learning).
- Daniels, L. M., Goegan, L. D., & Parker, P. C. (2021). The impact of COVID-19 triggered changes to instruction and assessment on university students' self-reported motivation, engagement and perceptions. *Social Psychology of Education*, 24(1), 299-318.
- Elahi, N. S., Abid, G., Contreras, F., & Fernández, I. A. (2022). Work–family and family–work conflict and stress in times of COVID-19. *Frontiers in Psychology*, 13, 951149.

- Evans, S., Mikocka-Walus, A., Klas, A., Olive, L., Sciberras, E., Karantzas, G., & Westrupp, E. M. (2020). From 'It has stopped our lives' to 'Spending more time together has strengthened bonds': The varied experiences of Australian families during COVID-19. *Frontiers in psychology*, 11, 2906.
- Golberstein, E., Wen, H., & Miller, B. F. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and mental health for children and adolescents. *JAMA pediatrics*, 174(9), 819-820.
- Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... & Bullmore, E. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*, 7(6), 547-560.
- Hong, X., Liu, Q., & Zhang, M. (2021). Dual Stressors and Female Pre-school Teachers' Job Satisfaction During the COVID-19: The Mediation of Work-Family Conflict. *Frontiers in Psychology*, 12, 2175.
- Kaur, M., Goyal, P., & Goyal, M. (2020). Individual, interpersonal and economic challenges of underemployment in the wake of COVID-19. *Work*, 67(1), 21-28.
- Kremer, I. (2016). The relationship between school-work-family-conflict, subjective stress, and burnout. *Journal of Managerial Psychology*, 31(4), 805-819.
- Mattioli, A. V., Puviani, M. B., Nasi, M., & Farinetti, A. (2020). COVID-19 pandemic: the effects of quarantine on cardiovascular risk. *European journal of clinical nutrition*, 74(6), 852-855.
- Meyer, B., Zill, A., Dilba, D., Gerlach, R., & Schumann, S. (2021). Employee psychological well-being during the COVID-19 pandemic in Germany: A longitudinal study of demands, resources, and exhaustion. *International Journal of Psychology*, 56(4), 532-550.
- Molino, M., Ingusci, E., Signore, F., Manuti, A., Giancaspro, M. L., Russo, V., ... & Cortese, C. G. (2020). Wellbeing costs of technology use during Covid-19 remote working: An investigation using the Italian translation of the technostress creators scale. *Sustainability*, 12(15), 5911.
- Nayeri, N. D., Forooshani, Z. S. D., & Arabloo, J. (2018). The study of work-family conflict and job satisfaction among nurses' state hospitals in Tehran city. *Electronic physician*, 10(5), 6864.

- Novitasari, D., Sasono, I., & Asbari, M. (2020). Work-family conflict and worker's performance during Covid-19 pandemic: What is the role of readiness to change mentality. *International Journal of Science and Management Studies (IJSMS)*, 3(4), 122-134.
- Lee, J., Yoo, J., Chin, M., Son, S., Sung, M., & Chang, Y. E. (2023). Pathways from economic hardship to couple conflict by socioeconomic status during COVID-19 in Korea. *Family Relations*, 72(1), 60-76.
- Li, S., Wang, Y., Xue, J., Zhao, N., & Zhu, T. (2020). The impact of COVID-19 epidemic declaration on psychological consequences: a study on active Weibo users. *International journal of environmental research and public health*, 17(6), 2032.
- Ohu, E. A., Spitzmueller, C., Zhang, J., Thomas, C. L., Osezua, A., & Yu, J. (2019). When work-family conflict hits home: Parental work-family conflict and child health. *Journal of occupational health psychology*, 24(5), 590.
- Orgilés, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C., & Espada, J. P. (2020). Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and Spain. *Frontiers in psychology*, 11, 2986.
- Pabilonia, S. W., & Vernon, V. (2023). Who is doing the chores and childcare in dual-earner couples during the COVID-19 era of working from home?. *Review of Economics of the Household*, 21(2), 519-565.
- Pietromonaco, P. R., & Overall, N. C. (2021). Applying relationship science to evaluate how the COVID-19 pandemic may impact couples' relationships. *American Psychologist*, 76(3), 438.
- Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631-643.
- Rahman, M. M., & Ali, N. A. (2021). Does work-family balance mediate the relationship between work-family conflicts and job satisfaction of academicians?. *Journal of Community Psychology*, 49(2), 361-374.
- Schneider, W., Waldfogel, J., & Brooks-Gunn, J. (2017). The Great Recession and risk for child abuse and neglect. *Children and youth services review*, 72, 71-81.
- Stanley, S. M., & Markman, H. J. (2020). Helping couples in the shadow of COVID-19. *Family process*, 59(3), 937-955.

- Wu, Z., & McGoogan, J. M. (2020). Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: summary of a report of 72 314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *Jama*, 323(13), 1239-1242.
- Zhang, H. (2020). The influence of the ongoing COVID-19 pandemic on family violence in China. *Journal of family violence*, 37(5), 733-743.

استناد به این مقاله: علیپور، طاهره، خدادادی سنگده، جواد. (۱۴۰۴). چالش‌های خانوادگی زوجین شاغل در

شرایط بحران، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۶(۶۱)، ۱۵۷-۱۸۹.

DOI: 22054/qccpc.2025.76343.3217

Counseling Culture and Psychotherapy is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی